

nemščini; na ravnateljstvo c. kr. učiteljskega v Kopru, da se omeje zahteve iz glasbe ter se uspešneje poučuje kmetijstvo: na vodstvo „Zaveze“ glede izdajanja učiteljskega politič. lista za ljudstvo.

Stališče, ki ga zastopa odbor vprašanja ustanovitve polit. lista za ljudstvo, je ono, ki ga je določil že občni zbor, dne 7. septembra 1906. Dotični sklep se glasi: „Političen list za ljudstvo, ki bi ga izdajalo učiteljstvo, bi moglo ustanoviti, vzdrževati in uspešno širiti le skupno slovensko učiteljstvo“. Zaradi tega smo proti ustanovitvi lista samo za Goriško in se popolnoma strinjamo s sklepom goriškega učiteljskega shoda. Razmere so sedaj take, da bi naredilo učiteljstvo veliko napako, ko bi se spuščalo v ustanovitev nove stranke. Zato zavračamo napade na osebe, ki so preprečile učiteljstvu nepotrebno blamažo.

Odbor sklene, da iz stanovske solidarnosti povrne tovarišu Bajtu na tuk. učiteljstvo pripadajoči del stroškov za prireditve prej omenjenega shoda. Tajnik.

Politiški pregled.

*** Iz kandidatnega govora župana Ivana Hribarja.** Dne 7. t. m. je bil v Ljubljani shod, kjer se je predstavil župan Ivan Hribar kot državnozborni kandidat. V njegovem govoru nas zlasti zanimajo ta-le izvajanja: Ena najnujnejših socialnih nalog je zdaj izboljšanje gmočnega stanja učiteljstvu. Ako se govori o izboljšanju razmer proletarstva, moramo poudarjati, da je učiteljstvo naš duševni proletarec, ki pred vsem potrebuje nujne pomoči. Reklo se mi bo, da to izboljšanje spada v deželni zbor. Res je — zdaj. Pomisliti pa je treba, da se vsem deželam v Avstriji godi slabo, njih finance so v žalostnem stanju. Zato se je že pogosto izrazila želja, naj bi te finance sanirala država, in se je vselej zatrjevalo, da naj vlada prevzame od dežel breme učiteljskih plač in se učiteljstvo podpravi. Učitelj je vendar odgovoren le vladi in sikiran le od nje, zakaj bi ta ne skrbela zanj. Seveda se vlada brani tega bremena. Vendar jaz bom to vprašanje sprožil pri raznih strankah. Dasi ni pričakovati, da bi takoj sprva dosegel svoj cilj, bom vendar ponavljal svoj predlog, dokler mu ne bo ugodeno. — Da prevzame država učiteljske plače nase, je za nas Slovence največje važnosti. Dunajski parlament bo imel priliko, nadzirati učiteljske razmere na Štajerskem in Koroškem, kjer je dandanes slovenski učitelj izročen na nemilost nemški deželni upravi. Isto velja za Primorsko in Istro. — V Avstriji ga ni naroda, ki bi ne imel svojih srednjih šol. Izvzet je samo slovenski. Vprašam: zakaj sedanja slovenska delegacija ni zahtevala slovenskih srednjih šol? Na Dunaju ne manjka razpoloženja za to, treba je le našega energičnega zahtevanja. Slovenske srednje šole moramo dobiti. — Isto je z učiteljskim. Ali ni sramota, da imamo v Ljubljani nemško učiteljsko? Ta sramota se mora odvzeti od našega naroda. Slovensko učiteljsko zahtevamo. — Kadar bomo imeli slovenske srednje šole, je prvo, da dobimo vseučilišče. V tem oziru bodo morali postopati slovenski poslanci oprežno, previdno in odločno. Upam, da bo imel novi državni zbor več smisla za kulturne potrebe slovanskih narodov, in da bo slovenskim poslancem olajšano njih stališče v tem oziru. Kadar dobimo vseučilišče v Ljubljano, bo mnog slovenski mladenič, ki zdaj zaradi pomanjkanja sredstev ne more dokončati svojih študij, prišel do boljšega kruha, ki se zdaj reže samo Nemcem. Zato se bo treba z vso silo zavzeti, da dobimo slov. vseučilišče. — Obrtna državna šola v Ljubljani je že priznana od države, vendar se še ne gradi, ker še ni dovoljen potreben kredit za njo. Ta šola bo eminentne važnosti za Slovence, ker bodo izhajali iz nje delovodje in učitelji. Ta pridobitev bo zlasti važna za delavski stan, ker bo delavskim sinom omogočeno, da postanejo delovodje in učitelji.

*** Rimski duhovniki ne smejo biti narodni.** Iz Prage poročajo, da je kardinal baron Skrbensky izdal okrožnico na podrejeno duhovščino, kjer pozivlja duhovnike, ki so proglašeni kot češko-narodni kandidati, naj odstopijo od kandidatur. Med resnično narodnimi duhovniki je ta prepoved povzročila hudo razburjenje in pripravlja se baje proti rimskemu kardinalu nekaj podobnega kakor svoječasnno proti Kohnu. — Gospodje, ki služijo Rimu, so povsod enaki.

*** Hrvaška zastava na ogrsko-hrvaški zbornici.** Dne 8. t. m. so hrvaški poslanci v ogrsko-hrvaškem državnem zboru

v Budimpešti opazili, da ni bila na parlamentarni zgradbi razvešana tudi hrvaška zastava, kakor je bilo to doslej v navadi. Zaraditega so se najprej pritožili pri vladi, potem pa pri predsedniku zbornice, Justhu, ki je izjavil, da se ima na temelju nagodbe iz leta 1868 le tedaj razvesiti hrvaško zastavo, ko se razpravlja o stvareh, tičejočih se Hrvaške. Ker je pa sedaj na dnevnem redu zakon o plačah ogrskih učiteljev, ki se Hrvatov ne tiče, ni treba razvešati hrvaške zastave. Hrvaški poslanci so pa izjavili, da morejo hrvaški poslanci v vsaki seji prositi za besedo k dnevnemu redu. Nato se je predsednik vdal, ter dal zopet razvesiti hrvaško zastavo. Obenem je zagotovil hrvaške poslance, da bo odslej na parlamentu poleg ogrske vedno plapolala tudi hrvaška zastava.

*** Grški patrijarhat je odklonil unijo z Rimom.** Francoski Asumptionisti, ki so se naselili v Carigradu, so nedavno razširjali brošuro, v kateri se je pozivljalo Grke na unijo z Rimom. Na to brošuro je pred par dnevi odgovoril uradni organ grškega patrijarhata, „Ekleziastiki Alithia“, ter nazval taka stremljenja otročja, škandalozna in brezkoristna; navedel je tudi zgodovinske spomine proti združitvi. Pomemben je pa zaključek, ki pravi: „Ako želi Rim odkritosrčno združitev, tedaj se mora zadovoljiti, biti primus inter pares (prvi med enakimi) ter se mora povrniti k dogmatičnemu in kanoničnemu stanju, kakor je obstajal pred razkolom, in ki je temeljil na evangelijih in odredbah apostolov in cerkvenih zborov. To je pot do zaželene unije.“

*** Nemiri na Romunskem.** Iz Bukarešta poročajo, da vzlje vestem, objavljenim od uradne strani, na Romunskem ne vlada še popoln mir. Še vedno vre v raznih okrožjih, a vojaki imajo vedno mnogo posla, da vzdržujejo red. Avtentičnih vesti ni možno dobiti, ker so brzoglavne in telefonske vesti podvržene strogi cenzuri. Vesti, poslane v svet od uradne strani, češ, da prinašajo kmetje nazaj ugrabljenе stvari, so vse izmišljene. Vlada izganja Žide iz vasi.

*** Druga mirovna konferenca v Haagu.** Dne 15. junija t. l. se sestane v Haagu 47 odposlancev 47 držav, da se posvetujejo o vprašanju mednarodnih sporov. Program za to konferenco obstoji iz teh-le točk: 1. Mednarodno mirovno sodišče za mednarodne spore. 2. Vojne na kopnem. 3. Pomorske vojne. 4. Omejitev vojen kot poseben predmet. — Ni čuda, da ta konferenca že zdaj v visoki meri zanima ves politički svet in dela skrbi diplomatom raznih držav. Med državami se menjajo javne in tajne note in cirkulari, vsaka država, ki je na tem zainteresovana, si že zdaj išče zaveznikov za eventualne predloge in protipredloge, ki se bodo stavliali na tej konferenci. Tajni svetnik pl. Martens je obhodil tekom tega leta vsa glavna mesta v zadevi mirovne konference. Nemški kanceler Bülow se je v isto svrhu sestal z italijanskim ministrom v Rapallu. Splošno se poudarja idealni smoter te konference, vendar vsaka država misli le na svoje realne interese, s temi interesi si bo prizadevala spraviti v zvezo eventualne sklepe mirovne konference. Z drugimi besedami: vsaka zainteresovanih držav bo pod prevezo raznih navidezno idealnih predlogov, oziroma protipredlogov in pod krinko bliščečih fraz zasledovala le svoje sebične namene. Konferenca nosi sicer lep naslov mirovne konference; če pa pogledamo glavne točke programa, ki razpravljajo o načinu, kako naj se vršijo vojne na kopnem, pomorske vojne itd., potem bi se nam zdel bolj primeren naslov: Konferenca vojne prava. Vsekakor pa dogodki zadnjih let opravičujejo vsak pesimizem. Saj je pač krvava ironija za mirovna prizadevanja zadnjih let n. pr. rusko-japonska vojna, in to tembolj spričo dejstva, da je pred par leti ravno ruski car Nikolaj II. bil oni splošno opevani „mirovni angel“, ki je pred par leti prvi izprožil misel mirovne konference, misel splošnega razoroženja. Če pa vkljub temu ruski svetnik pl. Martens opravičuje svoj optimizem ter se tolaži s tem, da za rusko-japonske vojne povodom znane hulske afere ni prišlo tudi do vojne med Rusijo in Anglijo ravno po mednarodnem razsodišču, se nam zdi tak uspeh, ako smemo sploh rabiti ta izraz, pač le slučajen. Svetovni mir je vsekakor samo idealen in iluzoričen fantom dotlej, dokler v vsem javnem življenju ne prodre splošna demokracija,* dokler bo usoda naroda odvisna od volje ali nevolje posameznih oblastnikov, dokler se

* Glej naš uvodni članek v 43. številu lanskega leta! Uredn.

bode v raznih parlamentih nemoteno lahko izrekale besede „Macht geht vor Recht“, in se bodo taka načela tudi lahko nemoteno izvrševala. Ko bo v resnici merodajna in odločilna ljudska volja, le potem bo morda mogoče, da prisilijo življenske prilike narode, da si prihranijo novce, ki se zdaj trošijo za kanone in oklopnjače, za svoje življenske potrebe. — Na haaški konferenci bo torej zastopanih 47 odposlancev raznih držav. Pri glasovanju bo majoriziranje izključeno. Kak predlog bo sprejet le tedaj, ako zanj glasujejo vsi zastopniki.

* **Poljsko šolsko vprašanje na Pruskem.** V nemškem državnem zboru je v petek Poljak Brejski hudo kritikal poljsko politiko pruske vlade. Zahteval je za Poljake popolno svobodo za ustanovljenje neodvisnih višjih in nižjih šol.

Književnost in umetnost.

Telovadba. Kakor je znano, je prof. Fr. Brunet izdal l. 1900. učno knjigo za telovadbo z naslovom „Telovadba“. Ker je knjiga že pošla, je pisatelj poskrbel nje drugo izdajo, ki ne bo samo ponatisk prve, ampak bo pomnožena. Pridejan ji bo načrt za 6., 7. in 8. razred ljudskih, oziroma za 1., 2. in 3. razred meščanskih šol; razširjen in popolnjen bo tudi slovar telovadnih tehniških izrazov. Knjiga je prirejena za ljudske in meščanske šole, za učiteljska in višjo dekliško šolo in je edina v tej stroki v slovenskem jeziku. Nova izdaja izide meseca septembra t. l.

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. „Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani“ so darovali: p. n. g. Kajetan pl. Premerstein, veleposestnik in župan na Jeličnem vrhu pri Idriji, 9-82 K; sprava dveh ljubiteljev sladke vinske kapljice v Trebnjem 2 K, pri zborovanju kamniškega učiteljskega društva nabrala tovariša E. Adamič in M. Žebre 10 K; g. Fran Žagar jun. v Starem trgu 10 K, nabral od zbrane družbe v gostilni g. Ivana Benčina v Starem trgu pri Ložu; g. Jakob Žebre, nadučitelj v Starem trgu pri Ložu, 10-10, zložilo omizje gri g. Benčinu, zbrano z g. c. kr. okr. šol. nadz. Iv. Thuma in vse učiteljstvo iz Starega trga je na predlog g. Frana Žagarja licitirala venec fig, katere so ostale onemu, ki je zadnji po končani godbi največ obljubil — in zadnji je obljubil še K 5-9 sollicitator Fran Žagar in ostale so njemu. Pojedla jih je pa ista gospica, ki jih zelo rada je. Srčna hvala!

Letnino za učiteljski konvikt so plačali: tov. Anton Smrdelj iz Ljubljane; Hermina Bračič, Terezija Potočnik, Marija Windischer, Friderika Zechner, Ludovik Potočnik in Simon Gajšek, vsi v Dobovi pri Brežicah. Bog plati!

Učiteljstvo na delu. Čebelarski shod bo v nedeljo, dne 21. aprila, v Dol. Logatecu in dne 5. maja pa v St. Jerneju na Dolenjskem; predaval bo na obeh shodih naš vrli tovariš Anton Likožar. Začetek vselej ob treh popoldne.

Napad na štajersko slovensko učiteljstvo. Iz Savinske doline nam poročajo: V Polzeli so ob zadnjih občinskih volitvah nemški tvorničarji in njih zavezniki temeljito pogoreli. Slovenci so skupno nastopili ter nasprotnike sijajno pobili. Zato vlada velika pobitost in žalost med našimi pravimi in namišljenimi Nemci! Njih trobilo, celjska „Deutsche Wacht“, kar besni ter napada učiteljstvo sploh in posebno ono v Polzeli, ker je ob omenjenih volitvah storilo svojo narodno dolžnost. Čujmo v originalu, kako ta udiha. Med drugimi piše: „Die slovenische Lehrerschaft ist politisch unreif, dafür liegen Beweise vor. Eine politisch unreife Lehrerschaft wird von der politisch reifen römischen Priesterschaft verschlungen und „als Nachtmahl zum warmen Kraut aufgefressen“, wie selbst ein Landpfarrer vom J. 1872 im „Slovenski Gospodar“ äusserte. Solange sich die Lehrerschaft nicht eine gediegene Bildung aneignet, bleibt sie politisch unreif und verkauft ihre Ueberzeugung um einen Tropfen Milch oder Glas Wein an den schmeichelnden und hinterlistigen Priester. Der Priester war nie

ein aufrichtiger Freund der Schule und der Lehrer. Er darf es grundsätzlich nicht sein!“ — S tem bodi dovolj citata in to v kazni našim „naobraženim“ Nemcem. Slovensko učiteljstvo je vzvišeno nad takim natolcevanjem. Kako je politično šolano ter vsestransko napredno to kaže njegova organizacija ter njega intenzivno sodelovanje ob slednjem svobodnem pojavu, bodisi ta potem že občeekulturne ali politične smeri. Slovenci učitelji ne rabijo Nemcev, pač pa solidarno postopajo z nemškimi svojimi tovariši, ako to zahtevata stanovski ponos in interes. To je eklantatno dokazal veliki učiteljski shod v Gradcu dne 2. februarja t. l., kjer je relativno bilo slovensko spodnještajersko učiteljstvo najbolj zastopano. In tako učiteljstvo naj bi bilo politično nezrelo, nazadnjaško?! — V Celje pogledite, vi polzeljski Germani! Tu cestne pometalce bolj cenijo in uvažujejo nego pa svoje — učitelje. Ali je mar to tudi politična zrelost? Pometajte pred svojim pragom!

Ni časa! Nekje na Kranjskem je šola, kjer so imeli doslej vsako leto prvo obhajilo meseca maja ali junija. Sedaj pa so odredili tamkajšnji prečastiti gospod katehet, da bo prvo obhajilo še ta mesec, ker ne bo pozneje časa za pripravo, zakaj meseca maja so volitve v državni zbor, in prečastiti gospod katehet morajo zamenjati pedagogiko s politiko. To je le skromen dokaz, kako resno smatrajo nekateri prečastiti gospodje kateheti svojo službo. Prvo obhajilo je lahko danes ali jutri, otroci naj bodo pripravljeni ali ne — samo da služijo prečastiti gospod umazani klerikalni politiki, pa je izpolnjena njihova stanovska dolžnost. In to še posebno tedaj, ako so ta prečastiti gospod nastavljeni samo kot katehet! Kaj bi se zgodilo s komerkoli izmed nas, če bi se ravnal po tem sijajnem vzgledu zvestega izpolnjevanja stanovskih dolžnosti?! Naj nam odgovorita „Slovenec“ in „Domoljub“!

Prelepa cvetica z „Domoljubovega“ gnojšča. Őrno na belem stoji zapisano: „Krave na preserski gmajni niso tako neumne kakor liberalni podrepnik, ki lovi notranjske zavedne kmete v svoj tabor.“ — Zanimivo je, da je takega vonjvega cvetja skrbni vrtnar dr. Žitnik, državnoborski kandidat. Ali misli tudi v dunajskem parlamentu saditi take rožice? Ali se na ta način privaja ljudstvo nazaj h Kristusu kralju?

Centralna knjižnica na Dunaju je osnovala minuli mesec poseben oddelek za mladinsko literaturo.

Uradna učiteljska skupščina za okraj ljubljanske okolice bo 15. julija na Vrhniki. Poleg običajnih točk so na dnevnem redu še nastopni referati. „Veverica“, praktični nastop tovarišice Darinke Franketove v III. šolskem letu. „Korist roditeljskih sestankov in kako jih je prirejati“, (splošni referat za vse učiteljstvo). „Kako je učitelju ravnati z mladimi izprijenci“, poročata tovarišica Jerica Zemljanova in Tovariš Ivo Trošt.

Kmetska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani je pri svojem letošnjem občnem zboru darovala med drugim za šolske namene, oziroma za nakup učil ubožnim učencem znesek 750 K, in sicer dobe: Glasbena Matica 100 K, Narodna šola 40 K, dalje šole: Spodnja Šiška 60 K, Studenec-Ig 50 K, Šmartno, Sv. Peter v Ljubljani, Dobrova in Šmarje po 40 K, Želimlje, Vič, Őrnuče, Škocijan, Sv. Jakob, Sostro, Jezica, Iskavas, Sora in Dol po 30 K, D. M. v Polju in Golo po 20 K. — Umestno bi bilo, da bi nam tovariši poročali tudi od drugih posojilnic, koliko dajejo za take namene. Tem potom bi zvedeli, kje imajo šole prijateljev ne samo na jeziku, ampak tudi v dejanju.

Verjetno in neverjetno. V „Edinosti“ z dne 10. t. m. čitamo, da je priredil dne 6. t. m. dr. Ignacij Žitnik na Gočah shod, na katerem je brezobzirno napadal svoje politične nasprotnike, „Učiteljskega Tovariša“ in učiteljstvo sploh. — To se nam zdi verjetno. Saj je dr. Žitnik odgovorni urednik „Domoljuba“, to je onega podlega lista, ki neprestano in najinfamnejše napada naš stan. — Neverjetno se nam pa zdi, kar piše „Edinost“ dalje, trdeč namreč, da je tem Žitnikovim napadom na učiteljstvo pritrjeval celo učitelj Anton Bezeg. Morda nam pojasni kdo, koliko je na tem resnice.

Sprejemni izpiti za I. letnik učiteljske. Ministrstvo za bogočastje in nauk je zaukazalo, da se ima sprejemni izpit za I. letnik učiteljske počenši z letošnjim letom vršiti za vsako